

Nr 138.

Av herr **Viklund m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till stipendier åt elever vid vissa verkstadsskolor.

Enligt gällande bestämmelser, grundade på riksdagens beslut år 1941, äro stipendier åt elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning samt centrala verkstadsskolor i likhet med stipendiegrunder för annan yrkesundervisning maximerade till 45 kr. per månad för elever i högsta behovsgrad. Tidigare hade medellösa elever vid yrkesskolor för arbetslös ungdom ävensom vid centrala verkstadsskolor, som tillkommit genom omorganisation av s. k. arbetslöshetsskolor, erhållit månatliga stipendier upp till 60 kr. Denna möjlighet står nu öppen endast för elever vid skolor för arbetslös ungdom.

På många håll ställde man sig synnerligen tveksam till den besparingsåtgärd, som sänkningen av dessa stipendier innebar och som i betydande grad försvårat för medellösa ynglingar att erhålla värdefull yrkesutbildning. Även departementschefen synes ha delat denna tveksamhet, ty vid behandlingen av frågan 1941 uttalade han, att därest läget på arbetsmarknaden skulle bli sådant, att vid stipendiefrågans bedömande arbetslöshetssynpunkter ansågos böra tillmätas avgörande betydelse, spörsmålet om stipendiebeloppens avvägning vid de centrala verkstadsskolorna borde upptagas till särskild omprövning.

När frågan år 1942 ånyo var föremål för statsmakternas behandling underströk departementschefen ånyo, att om så prövades oundgängligt med hänsyn till särskilda förhållanden, såsom förekomsten av en markerad arbetslöshet inom viss skolas rekryteringsområde, borde Kungl. Maj:t äga rätt att medgiva höjning av stipendiebeloppen upp till 60 kr. per månad. Samma år anfördes också i motioner i båda kamrarna, att den föreslagna sänkningen av stipendierna åt elever vid centrala verkstadsskolor och verkstadsskolor för arbetslös ungdom skulle komma att få mycket ogynnsamma verkningar för dessa elever och för skolornas verksamhet överhuvud taget. Motionärerna erinrade vidare om att då riksdagen tidigare lämnade sitt medgivande om högre stipendiebelopp till elever vid verkstadsskolor för arbetslös ungdom, så hade avsikten därmed varit att kunna bereda obemedlade unga medborgare möjlighet till utbildning i något yrke. Det vitsordades också av motionärerna, att dessa åtgärder haft den allra största betydelse i socialt hänseende. I stället för att stipendierna för här berörda elevkategorier skulle sänkas, ansågo motionärerna, att en höjning av desamma borde vara befogad. Ty genom ökade kostnader, som rådande pris-

fördyringar vållat elevhushållen vid dessa skolor, hade stipendiernas realvärde sjunkit högst avsevärt, varför särskilda svårigheter uppstått för eleverna att bestrida utgifterna för vistelsen vid skolorna. Dessa svårigheter måste bli så mycket mera kännbara som utbildningstiden omfattade minst två år.

När riksdagen behandlade frågan beslöt den emellertid att i princip vidhålla den ståndpunkt statsmakterna tidigare intagit med avseende å stipendiebeloppen till dessa skolors elever. Dock ansåg riksdagen, att det borde läggas en viss möjlighet i Kungl. Maj:ts hand att medgiva förhöjning av ifrågavarande stipendiebelopp. Enligt riksdagens mening skulle nämligen en del arbetslöshetsskolor komma att ombildas till centrala verkstadsskolor och härvid få ett elevklientel, grundat på i stort sett samma sociala och ekonomiska underlag som det, vilket rekryterat den tidigare arbetslöshetsskolan. Ett liknande klientel torde — ansåg riksdagen — särskilt under vissa förhållanden komma att rekrytera även sådana centrala verkstadsskolor, som icke uppkommit genom ombildning av arbetslöshetsskolor. Riksdagen fann det därför befogat att, där förhållandena med avseende å förefintlig arbetslöshet eller elevklientelet ekonomiska bärkraft vore likartade mellan arbetslöshetsskolor och centrala verkstadsskolor, stipendieunderstöden vid dessa läroanstalter också utmättes efter ensartade grunder. Efter förslag av skolöverstyrelsen kunde sålunda Kungl. Maj:t medgiva förhöjning av stipendiebeloppen vid centrala verkstadsskolorna, dock högst 60 kr. per månad.

Nu har emellertid den av riksdagen således anvisade möjligheten att höja stipendierna åt elever vid centrala verkstadsskolorna icke utnyttjats. Skall dock den yrkesutbildning, som verkstadsskolorna erbjuda, komma även den sämst ekonomiskt lottade delen av landets ungdom till gagn, vilket ursprungligen ju var meningen, är det nu nödvändigt, att stipendiemöjligheterna för här berörda ungdom avsevärt förbättras. Det är eljest att befara — som också överstyrelsen för yrkesutbildning framhåller — att för yrkesutbildning lämpliga ungdomar i stor utsträckning av ekonomiska skäl måste avstå från en ur såväl deras egen som samhällets synpunkt önskvärd utbildning. På en del håll har en omfattande arbetslöshet redan gjort sig kännbar, och det är ostridigt, att levnadskostnaderna stigit avsevärt, sedan nu gällande stipendiebelopp fastställdes. Men bortsett från dessa förhållanden, vilkas menliga inverkan ej kan förringas, bör man taga särskild hänsyn till att det här gäller en ungdom, som utan det allmännas hela stöd är utestängd från alla utbildningsmöjligheter. Departementschefen meddelar i anslutning till detta ärende, att under förflutet budgetår har belastningen av anslaget för här berörda ändamål undergått en ganska kraftig minskning. Orsaken härtill, säger han, kan icke med säkerhet angivas. Måhända måste man befara, att huvudorsaken består däri, att elevklientelet vid exempelvis centrala verkstadsskolor efter stipendiernas sänkning kommit att rekryteras från ekonomiskt och socialt bättre ställda skikt i samhället, än vad som förekom tidigare. Det är visserligen så, att fattiga

familjefäder under dessa år haft arbete, men någon möjlighet att därför kunna bekosta barnens utbildning, sedan under nu rådande prisläge en stor familj försörjts, är ej för handen. Skall den av statsmakterna tillskapade yrkesutbildningen för medellösa ungdomar nå det ursprungligen avsedda syftet, är det nu oavvisligen nödvändigt, att det allmänna med förbättrade stipendiemöjligheter träder hjälpande emellan.

Med återopande av vad här sålunda anförts vilja vi anhålla,

att riksdagen måtte vid fastställande av stipendiegrunder för elever vid såväl centrala verkstadsskolor som verkstadsskolor för arbetslös ungdom ävensom övriga kommunala och enskilda verkstadsskolor av liknande karaktär besluta, att medellösa elever efter företagen behovsprövning skola erhålla månatliga stipendier å 60 kr. jämte 15 kr. i månaden i särskilt tillägg under rådande fördyring av levnadskostnaderna samt att anslag för ändamålet höjes i proportion härtill.

Stockholm den 20 januari 1944.

<i>K. G. Viklund.</i>	<i>J. W. Mårtensson.</i>	<i>G. L. Andersson,</i> Mölnadal.
<i>Gösta Skoglund.</i>	<i>Jon. N. Jonsson</i> i Fjäle.	<i>J. A. Persson,</i> Tidaholm.
<i>Lars Lindahl.</i>	<i>Elof Hällgren.</i>	<i>E. Johansson</i> i Öckerö.
<i>Thorvald Ekdahl.</i>	<i>Erik Severin.</i>	<i>Abel Sundberg.</i>
<i>E. Andersson</i> i Prästbol.	<i>Evald Ericsson</i> i Sörsjön.	<i>Nils A. Larsson</i> i Östersund.
<i>J. F. Grym.</i>	<i>K. J. Andersson.</i>	<i>E. Oskar Åkerström.</i>
